

Hoeve Biesland

- et hollandsk eksempel i at se muligheder

af Henning Hervik

Økologisk Rådgivnings årlige studietur gik i 2013 til Holland og dette er en beretning om et af de steder vi besøgte. Et besøg som efter lod os med det indtryk at man kan hvis man vil.

Den 3. generation

Gården har været i familiens Duijndams eje i nu 3 generationer. Den nuværende ejer er Jan Duijndam som overtog gården i 1983. Da var drevet konventionelt og der var en stald til 80 malkekøer med opdræt. Det var klart for Jan at gården ikke kunne fortsætte som hans forældre havde drevet den. Han kunne ikke bare udvide med mere jord – det satte byen en begrænsning på. Han ville være innovativ og se mulighederne i stedet for begrænsninger. I 1987 kunne han overtage en offentlig forpagtning på 65 ha og i 1999 kunne han til forpagte yderligere 35 ha. Det er fortsat og i dag er det samlede areal 175 ha, incl. naturarealer.

Gården

Vi er på besøg på et alsidigt landbrug som ligger som en landbrugsoase midt i byen. På kortudsnittet kan det ses at der er by hele vejen rundt. Den Haag, Delft, Pijnacker og Zoetermeer er de fire dominerende byer og der bor over 800.000 mennesker umiddelbart op til dette landbrug.

Gårdens geografiske placering betyder meget for dens drift, udover det bynære har naturen betydet meget. Som Jan siger "Jeg producerer 600 ton mælk og 30 ton kød

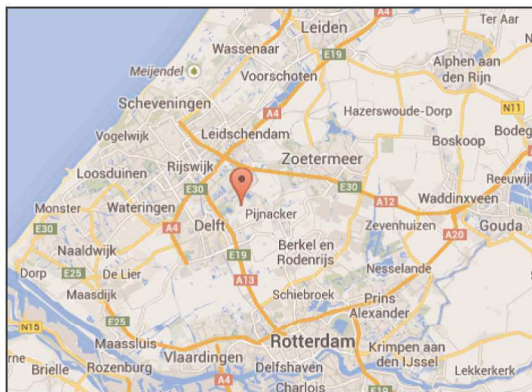
årligt, men i virkeligheden producerer jeg natur og landskab til borgerne i byerne omkring gården". Ved tilrettelæggelsen af driften tages der specielt hensyn til de fugle, som yngler på markerne. De mest følsomme græsarealer bliver gødet før fuglene ankommer og først afgræsset efter ynglesæsonen. Næringsstofbalance i hele produktionen ligger meget højt i driftslederens bevidsthed ligesom det økonomiske resultat. Gårdens husdyrhold forsynes 100% med egne foder og kompensationsen for bortførelsen af mælk, kød og grønsager sker ved pleje af naturarealerne.

Forpagtningen af kommune- og den stats-ejede jord kom kun i stand ved at Hoeve Biesland forpligtede sig til at drive det økologisk. Ideen til at omlægge hele bedriften var ikke fjern – det var det alle de besøgende opfordrede til. Relativt hurtigt valgte Jan at det skulle være biodynamisk og denne certificering var på plads i 2010.

Hoeve Biesland er og har altid været en familiebedrift, og den drives i dag af Jan og Mieke Duijndam sammen med datteren (4. generation) og 5 ansatte. Dertil kommer et antal frivillige og løsarbejder.

Produktionen

Oprindeligt var mælkeproduktionen det vigtigste og Jan ville egentlig gerne kunne forarbejde mælken på gården. Det måtte dog opgives fordi myndighederne ikke ville tillade byggeri af et gårdmejeri. Mælken sendes

Figur 1. Markøren viser gårdens placering..

Billede 1. Der fodres med græsmarksfoder.

derfor til Campina, som sælger mælken under Demeter mærket i flere økologiske supermarkeder. Der er stadig mulighed for at forbrugerne kan købe frisk mælk på gården i medbragt emballage. Den oprindelige kvægrace er Fleckvieh, men den har ikke været i stand til at tilpasse sig de mere ekstensive produktionsmetoder på gården og efter nogen søgen har Jan fundet ud af at de ved at krydse med den franske Montbéliarde, kan få dyr der både giver god mælkeydelse og samtidig noget fortræffeligt kød.

I takt med at kunderne fandt kødet rigtig godt og en slagter blev ansat, så er kødsalget steget betragtelig. I dag er slaget af mælk og kød nogenlunde lige stort, men kødsalget forventes at stige yderligere.

I 2012 startede datteren produktion af grønsager, som sælges fra gården og det går strygende. Kunderne kan få sæsonens grønsager både i kasser og i gårdbutikken.

Naturplejen drejer sig meget om ynglende eng fugle, og det er især regnsponen der er fokus på. I samarbejde med Vogelbescherming Nederland (Fugleværnsfonden i Holland) er der lavet en bevaringsplan for engfugle.

Alle de arealer, som ligger på hjemadresse er typiske, hollandske græsningsarealer, som gennemskæres af afvandinggrøfter og kanaler. De bliver stort set ikke pløjet og for at give engfuglene fred i yngletiden tildeles husdyrgødningen udenfor ynglesæsonen. I praksis bliver der spredt kompost i det tidligere forår og gylle nedfældes efter ynglesæsonen.

Billede 2. Kompost af plantemateriale samt dybstrøelse.

Billede 3. En økologisk sommeraften. Foto: Hoeve Biesland

Resultatet af snart 10 års indsats er at der i 2013 blev registreret flere ynglende fugle end tidligere. Blandt andet var der 240 ynglende regnsponer – væsentlig flere end udgangspunktet.

I flere år har Jan skåret grøde i grøfter og afvandingkanalerne på ejendommen. Grøden bliver komposteret sammen med dybstrøelsen fra staldene. Komposten omstikkes 2-3 gang inden den anvendes. Der laves mere kompost end der kan anvendes på egne arealer, men det er en eftertragtet vare blandt de hollandske planteavlsoøkologer. De betaler gerne 10 € for en kubikmeter kompost.

Kontakten til omgivelserne

To medarbejdere har sammen med myndighederne udviklet et tilbud til mennesker med fysiske og psykiske handicap, samt jobtræning for mennesker der vil tilbage i et almindeligt job. Dette område udvikler sig sandsynligvis så der vil blive brug for flere aktiviteter.

Gennem flere sæsoner har der været afholdt det vi kender som 'Økologiske Sommeraftener'. Det sker i samarbejde med kendt kokke og det særlige ved arrangementerne på Hoeve Biesland har været at det foregår på foderbordet i kostalden. Det har været et tilløbsstykke.

Kohaven - et staldprojekt

Jan Duijndam har store planer for den videre udvikling på bedriften. Han har udviklet et helt nyt ko og grise system. Han ønsker at bygge en åben stald på en halv hektar, hvor der skal gå 150 køer. Stalden skal være 30 m bred og 170 m lang.

Billede 4. Model af "Kohaven".

Billede 5. Teknisk tegning fra kohaveprojektet. Kilde: Hoeve Biesland.

Stalden er uden faste vægge, og meningen er, at afklip fra naturområderne skal blæses ind i stalden som grovfoder og til sengemateriale. For at undgå udvaskning af næringsstoffer lægges der en membran under sengematerialet. Jan Duijndam regner med at sætte grise ind i stalden, som skal sørge for, at der rodes op i måtten. Taget på stalden skal forsynes med solceller. Han regner med, at der bygges en sti gennem stalden, så forbrugerne kan gå igennem og se på dyrene. Det er meningen at køerne skal gå i kohaven fra medio november til medio marts. Dyrene skal fortsat på græs

i hele sommerperioden. I øjeblikket er Jan ved at forberede mere konkrete planer til miljøgodkendelse. Det sker i dialog med kommunen i Pijnacker-Nootdorp.

Ideen med at have grise til at rode op i dybstrøelse, er for at mindske energiforbruget samtidigt med at forbrugerne gerne vil købe svinekød fra Hoeve Biesland.

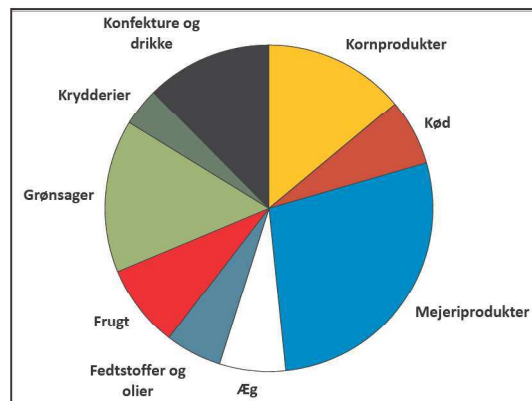
Hvis du kan hollandsk, så kan du finde mere om Hoeve Biesland på:
www.hoevebiesland.nl/

Detailomsætning af økologiske fødevarer

Hvert år laver Danmarks Statistik en opgørelse over detailomsætningen af økologiske fødevarer. Af den seneste opgørelse fremgår det, at omsætningen steg fra 5.464 mio. kr i 2011 til 5.488 mio. kr i 2012. Dette svarer til en stigning på 0,4 %.

Bag denne stigning gemmer der sig nogle udsving varegrupperne imellem. Fx faldt omsætningen af økologiske mejeriprodukter, hvorimod den steg for økologisk frugt og grønt.

Mejeriprodukter er dog stadigvæk den varegruppe blandt økologiske fødevarer, som der omsættes mest af (se figur 1). Grøntsager har overhalet kornprodukter som den næstmest omsatte varegruppe.

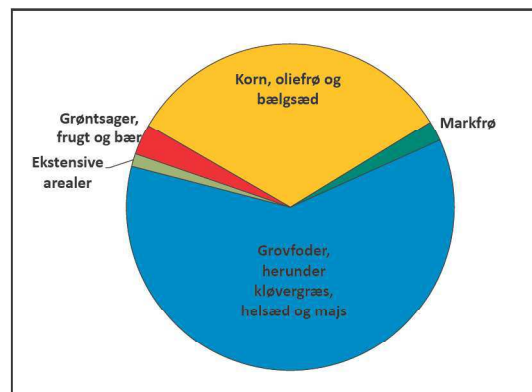

Figur 1. Detailomsætning af økologiske fødevarer i 2012. Kilde: Danmarks Statistik.

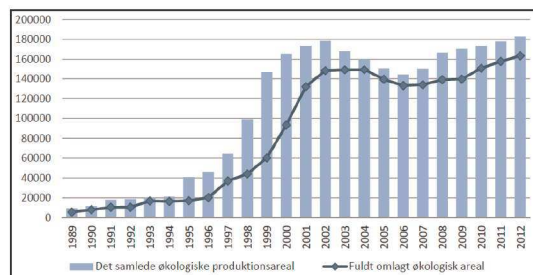
Det økologiske produktionsareal

NaturErhvervstyrelsen udgiver hvert år "Statistik over økologiske jordbrugsbedrifter". Af den seneste statistik fremgår det, at det økologiske produktionsareal (dvs. alle marker med omlægningstidspunkt herunder endnu ikke omlagt jord) i 2012 udgjorde 182.930 ha. Det er en stigning på 5.092 ha i forhold til 2011. Det fuldt omlagte areal udgjorde 163.530 ha (se figur 1).

Over halvdelen af det økologiske areal anvendes til grovfoderproduktion, hvilket skyldes, at mælkeproducenterne udgør en stor del af den økologiske produktion i Danmark.

Figur 2. Arealanvendelse i økologisk jordbrug i 2012. Kilde: NaturErhvervstyrelsen.

Figur 1. Udviklingen i det økologiske produktionsareal. Kilde: NaturErhvervstyrelsen.

Til sammenligning udgør kornproduktion mere end 70 % i den konventionelle arealanvendelse.

Selvom frugt og grøntsager udgør en stor del af den økologiske detailomsætning (se artikel foroven), så udgør den kun en mindre del af det økologiske areal (se figur 2).